

Upprättelse

(del av Samhällets Styvbarns program)

Det svenska samhället ifrågasätter inte längre att många av samhällets styvbarn utsattes för vanvård, försummelse och övergrepp under gångna decennier. De vanvårdades egna berättelser och Vanvårdsutredningens och Upprättelseutredningens rapporter har upplyst samhället om detta.

Det är för denna vanvård som Samhällets Styvbarn sedan bildandet 2004 har krävt *upprättelse*. I programmet 2009 formulerades våra krav i dessa punkter:

En ursäkt måste vara ovillkorlig och följas av ett ansvarstagande.

En ursäkt och ett erkännande av ansvar måste följas av kompensation till de barn som utsattes för övergrepp och vanvård.

Det konkreta utformandet av upprättelsen får inte bli en sak enbart för politikerna. Utformningen av upprättelsen måste förhandlas fram av politikerna och styvbarnen gemensamt.

Riksförbundet för Samhällets Styvbarn och dess medlemmar har genom opinions- och påverkansarbete gentemot politiker, utredare och media drivit på denna process fram mot upprättelse. Hösten 2011 framförde riksdagens talman vid en officiell ceremoni det svenska samhällets ursäkt till de vanvårdade. Detta följdes upp hösten 2012 med riksdagens antagande av en lag som ger ekonomisk ersättning för övergrepp och försummelser av allvarlig art mellan 1920 och 1980. Den 1 januari 2013 inrättades Ersättningsnämnden, hos vilken samhällets styvbarn kan söka denna ersättning.

För Samhällets Styvbarn handlar upprättelsen om rättvisa, att rätta orätten. Vi eftersträvar inte hämnd på samhället, vi söker inte vedergällning i domstolar. Den rättvisa vi eftersträvar ska vara helande och läkande, den ska leda till försoning för samhället och den enskilde. Samhället behöver gå vidare och sträva efter att inte upprepa sin försumlighet. Styvbarnen behöver ett avslut, för att kunna gå vidare och leva sina liv i nutiden och inte i det förflutna. Vi ska aldrig glömma vanvården, men den ska inte få prägla våra liv här och nu.

Upprättelsen har kommit förbi de första hindren. Under de närmaste åren ska Samhällets Styvbarn fortsätta att driva på fram till en fullständig upprättelse. Samhällets Styvbarn formulerar sina krav och synpunkter i dessa punkter:

- Alla som utsatts för vanvård av allvarlig art ska få ersättning. Riksförbundet ska bevaka att den rätt till ersättning som ges i Ersättningslagen inte inskränks.
- Rätten till ersättning ska omfatta alla vars fall vid lagens antagande är preskriberade, alltså även de som vanvårdades efter 1980.

- De samhällets styvbarn som på senare tid utsatts för övergrepp och försummelser, och vars fall ännu inte är preskriberade, ska ges verklig möjlighet till rättslig prövning av vanvården.
- Arkivinstitutioner ska kostnadsfritt hjälpa samhällets styvbarn att få ta del av sina handlingar, så att de kan rekonstruera sin historia.
- Socialtjänstens stöd åt vanvårdade måste bli bättre. Riktlinjer behövs för hur kommunernas socialtjänster ska möta styvbarn med behov av stöd till följd av vanvård och fortsatt utanförskap.
- Konkreta åtgärder behövs för att bygga förtroende mellan styvbarnen och samhället. Seminarier och utställningar, men även möten och lågmälda samtal behövs.
- En instans för fortsatt insamling av berättelser och dokument ska inrättas.
- Vid landets tidigare barnhem ska plaketter och annan dokumentation uppsättas.
- Ett barnhemsmuseum ska inrättas i någon större svensk stad.
- Forskning kring barnomhändertagandets historia ska finansieras.

Detta är en del av programmet som antogs av Riksförbundet för Samhällets Styvbarn på årsstämma 28 februari 2009 och som reviderades senast 9 februari 2013.